

JOURNAL OF MODERN SCIENCE

*JERZY ZAWISZA
SYLWIA ĆMIEL*

**PHILOSOPHICAL ASPECTS OF STRUCTURAL SAFETY
IN THE CONTEXT OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SECURITY
FILOZOFICZNE ASPEKTY BEZPIECZEŃSTWA STRUKTURALNEGO
W KONTEKŚCIE BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO
I MIĘDZYNARODOWEGO**

dr hab. inż. Jerzy Zawisza, prof. WSGE
Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej
im. Alcide De Gasperi w Józefowie
jerzyczawisza19@wp.pl

mgr Sylwia Ćmiel
Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej
im. Alcide De Gasperi w Józefowie
sylwia@wsge.edu.pl

ABSTRACTS

Recognition of the security issue from a philosophical position can not be considered without reference to the past, and so to the classics of philosophy. In which occurred issue of wide understood security. In the philosophy time is working on some other basis than in science. Philofo-phers' beliefs about good and evil, human duties, the values or the art of a good life in many cases are not barred. Thus, science is inseparable from philosophy, even if you take the issue of security. The aim of this paper is, firstly, to outline the general views of philosophers, and secondly to expose those views with different views on the security, and thirdly to show the value of personal safety as an integral category of structural safety.

Ujęcie problemu bezpieczeństwa ze stanowiska filozoficznego nie może też być bez odniesienia do przeszłości, a więc do myśli klasyków filozofii, w której występowało zagadnienie tak czy inaczej pojętego bezpieczeństwa. w filozofii czas funkcjonuje na trochę innych zasadach niż w nauce. Poglądy filozofów dotyczące dobra i zła, ludzkich powinności, wartości czy sztuki dobrego życia w wielu przypadkach nie ulegają przedawnieniu. Filozofia jest więc nieodłączna od filozofii, także wtedy, gdy podejmuje się zagadnienie bezpieczeństwa. Celem publikacji jest, po pierwsze, zarysowanie ogólnych poglądów filozofów, po drugie wyeksponowanie

nowanie tych poglądów z poglądami dotyczącymi różnie rozumianego bezpieczeństwa, po trzecie pokazanie wartości bezpieczeństwa personalnego jako nieodłącznej kategorii od bezpieczeństwa strukturalnego.

Key words: *Structural safety, personal safety, ontology, epistemology, axiology, philosophical anthropology, globalization, individualism, the state, multiculturalism, national security*

Bezpieczeństwo strukturalne, bezpieczeństwo personalne, ontologia, epistemologia, aksjologia, antropologia filozoficzna, globalizacja, indywidualizm, państwo, wielokulturowość, bezpieczeństwo narodowe

WPROWADZENIE

Bezpieczeństwo jest pojęciem interdyscyplinarnym, stanowiący przedmiot zainteresowań wielu dziedzin naukowych (filozofii, socjologii, ekonomii, prawa, historii, psychologii czy nauki o stosunkach międzynarodowych), od strony etymologicznej termin bezpieczeństwo pochodzi pod łacińskiego *sine cura = securitas* (bez pieczy) inaczej bez wystarczającej ochrony, co w czasach starożytnego Rzymu oznaczało „polityczną stabilność”, *alterii vivas ov ortet, si tibi vis vivere* (trzeba, żebyś żył dla innych, jeśli chcesz żyć dla siebie). w kwestii interdyscyplinarności cenna konstatacją jest wypowiedź Jana Pawła II w encyklice społecznej *Centesimus annus*, w której czytamy: „Ważną cechą doktryny społecznej Kościoła jest ponadto jej charakter interdyscyplinarny. By lepiej wcielać w rozmaite i stale się zmieniające konteksty społeczne, gospodarcze i polityczne jedyną prawdę o człowieku, doktryna ta podejmuje dialog z różnymi dyscyplinami, które zajmują się człowiekiem, przyswajają sobie ich dorobek i ukazuje im szerszą perspektywę służbie osobie ludzkiej, poznanej w pełni jej powołania (Sitek, Ćmiel, 2010, s.37)., jeżeli powstało w obliczu reakcji na zagrożenie to znaczy że nie istnieje same dla siebie a zatem istnieje dla podmiotów, które je dostrzegają lub nie, w odniesieniu do swojej świadomości. Wyróżniamy tu możliwie dwie cechy bezpieczeństwa; obiektywność istnienia i niesamoistność istnienia. Obiektywności istnienia, zwraca uwagę na dwa jego poziomy: istnienie obiektywne realne oraz istnienie obiektywne nierealne, poziomy istnienia funkcjonują obok siebie tzn. muszą być zachowane relacje pomiędzy nimi, ponieważ w pewnym stopniu stwarzają człowiekowi możliwość kreowania danego bytu. Z jednej strony dany byt istnieje obiektywnie i realnie, niezależnie od nikogo i niczego,

z drugiej zaś strony, część składająca się na ten byt istnieje nierealnie (istnieje w naszym umyśle) i możemy go dowolnie interpretować, dostrzegać i rozumieć. To interpretowanie (dostrzeganie i rozumienie) zależy od systemu wartości, jakim hołduje człowiek. Jednakże istnieją pewne uniwersalne dla danych społeczeństw systemy wartości, wypracowane zgodnie z kulturą czy tradycją, oraz indywidualne wartości, będące wytworem osobistych przeświadczeń, przekonań i wypracowanych doznań. Zbadanie wartości w odniesieniu do bezpieczeństwa, wydaje się więc być procesem złożonym i trudnym. Rozważania nad bezpieczeństwem z punktu widzenia filozofii nie mogą odbywać się bez odniesienia tego co przeszłe, co było, należy mieć na uwadze tych filozofów w sensie ich klasycznego odniesienia, którzy postrzegali w ten czy inny sposób bezpieczeństwo, zatem historia filozofii jest nieodłączna od filozofii sensu stricte nawet wówczas gdy rozpatruje się problem bezpieczeństwa. Najważniejszym zadaniem filozofii jest stawianie pytań o rzeczy oczywiste i te, na które szukamy odpowiedzi. Filozofia w swoich dociekaniach winna zgłębiać najbardziej i najszerszej to na co szukamy odpowiedzi jak też musi dawać możliwość negacji tego co wydaje się oczywiste i jasne jeżeli ma to prowadzić do szerszego zrozumienia istotnych spraw. Filozofia nie jest obojętna wobec niczego co jest ważne zbadane i to co wymaga udowodnienia. w tym obszarze rozważań nie sposób zapomnieć o bezpieczeństwie tak jako wartości samej w sobie, jak też wartości związanej z tymi wartościami, które są istotne dla ogółu (Rechlewicz, 2012, ss. 18-19). Ujęcie aksjologiczne bezpieczeństwa należy definiować jako wartość stanu, procesu czy potrzeby. Definiowanie bezpieczeństwa jako wartości jest w pełnym słowa tego znaczeniu uzasadnione, ale i konieczne, które to ma się przyczynić do praktycznego i skutecznego działania na co dzień jako że cele te wynikają z wartości. Człowiek w tym rozumieniu jest jego integralną częścią wszechświata „jest życiem, które pragnie żyć, pośród życia, które pragnie żyć w takim środowisku jakie wypracuje i będzie akceptowalne przez otoczenie bliższe i dalsze (Łażewska, 2009, s. 48). Bezpieczeństwo jako same w sobie nie może pozostawać w stagnacji winno być rozważane w kontekście ogólnych zagadnień filozofii takie jak:

- problemy ontologiczne (Hartman, 2006, ss. 159- 160),
- problemy epistemologiczne (Hartman, 2006, ss. 50 – 51),
- problemy aksjologiczne (Hartman, 2006, s. 5),
- problemy antropologiczne (Hartman, 2006, ss. 17 -18).

W tym nie należy zapominać o etyce i logice jako ważnych uzupełniających powyższe.

Ontologia (gr. *on* – byt, *logos* – nauka, rozum), nauka o bycie, który według filozofów ma dwojakie znaczenie np.:

Parmenides (VI – V w. p.n.e.) uważał że byt to jest to co stałe wieczne i niezmiennie

w swojej wartości.

Heraklit (VI – V w. p.n.e.) uważał iż byt jest wartością wiecznie zmieniającą się wartością, natomiast za stałe uważał że rozumny jest porządek, według którego zmienia się świat.

Ontologia traktuje o bycie jako całości, który jest wyczuwalny przez nas jako suma wszystkiego, co otacza i trwa w nieskończeniu. Ontologia odnosi się także do metafizyki (w przyrodzie).

Zauważamy że istnieje wiele doktryn z obszaru ontologii, od skrajnego reżimu - prof. T. Kotarbiński uznającego za byty rzeczy – indywiduala, (Kotarbiński, 1982, ss. 105 – 106) po doktryny umiarkowane, takie jak procesualizm (procesy), ewentyzm (zdarzenia). Zauważono też nurt ontologii pluralistycznej (rzeczy, trwające w czasie, procesy rozpościerające się w czasie i zdarzenia dokonujące się w czasie), której twórcą jest R. Ingarden.

Bezpieczeństwo w ujęciu ontologicznym rozpatrujemy według następującej zasady „ przyjmuje się jeden warunek aby przyjęta koncepcja ontologiczna była adekwatna do danej nauki”. Przyjmujemy w przedmiocie badań jest pojęcie bezpieczeństwo – wszystko co istnieje (w ujęciu ontologii) istnieje obiektywnie, zatem bezpieczeństwo

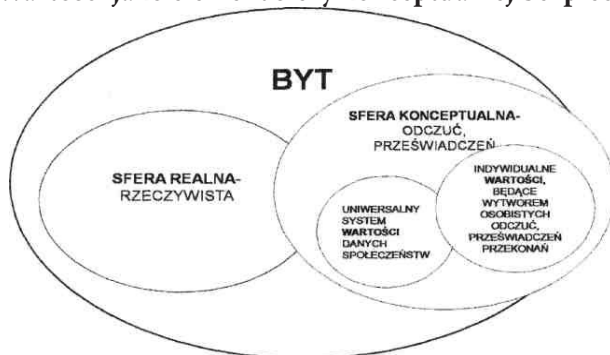
istnieje obiektywnie tzn. istnienie obiektywne to „istnienie na zewnątrz podmiotu, bez względu na to, czy jest ono niezależne czy zależne od jego świadomości (Krzyżanowski, 1999, ss. 204 – 205).

Na rysunku 1. przedstawiono byt jako całość złożoną z dwóch sfer - realnej i konceptualnej. Uwidoczniono także element wartości, wskazuje to na fakt, że wartości są nieodzownym elementem każdego bytu, stanowią jego integralną część.

Rysunek obrazuje także na ile znaczącą częścią bytu są wartości, stanowią one bowiem obok innych odczuć, przekonań i przeświadczeń jego ważny składnik.

Należy również dodać, że wartości w przeciwieństwie do osobistych odczuć (przeświadczeń, przekonań) przyjmują także uniwersalny wymiar.

Rys1. Wartości jako element sfery konceptualnej bezpieczeństwa

Źródło: (Denysiuk, 2011, s. 10).

Poza tym sfera konceptualna jest niejako sferą nadbudowaną, tzn. nie stanowi o samym istnieniu bezpieczeństwa, lecz o wartości jego istnienia, czyli tym wszystkim co sprawia, że bezpieczeństwo ma taki a nie inny charakter, wymiar. Z kolei wspomniana wcześniej niesamoistość (ale i pochodność, zależność) istnienia bezpieczeństwa związana jest z istnieniem zagrożeń (niebezpieczeństw). Pierwotnie względem bezpieczeństwa istniały więc zagrożenia. Związek tych dwóch zjawisk przedstawia się następująco: brak zagrożenia jest istotnym aspektem bezpieczeństwa, jego niesamoistość jest ważnym elementem procesu rozważania nad bezpieczeństwem. Bezpieczeństwo nie jest w ujęciu ontologicznym nie jest samodzielne bytowo jest kategorią ontologiczną i bazuje na istnieniu: człowieka, informacji, zagrożenia (ryzyka), oraz systemie prawnym Długosz, Z., 2010. (Pojęcie bezpieczeństwa jako kategorii ontologicznej). Pozyskano [2010] z [www. im. org. pl](http://www.im.org.pl)

Epistemologia (gr. *episteme* – wiedza, *gnosis* –poznanie) epistemologia zajmują się zagadnieniami poznawania prawdy, źródłami i granicami poznania, przedmiotu jego struktury, składników i celów. w tym kontekście różni filozofowie mieli różne poglądy (Platon, Arystoteles, św. Tomasz z Akwinu) jedno jest pewne - wszyscy uznawali iż „ prawdziwa jest wiedza praktycznie użyteczna, doświadczenie i rozum w procesie poznania”.

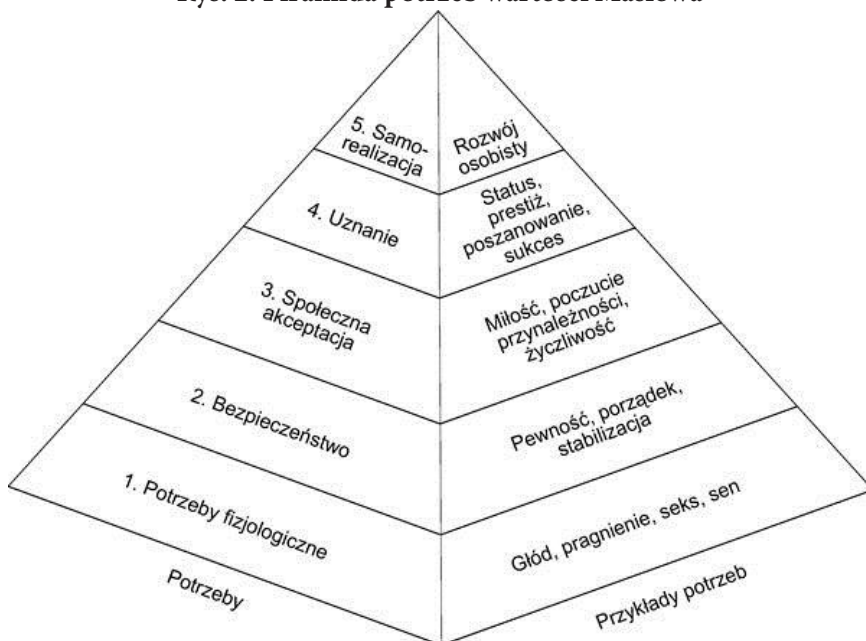
W teorii poznania istotnym jest „realizm” (łac. *rationalis* – rozumny) przypisujący wiodącą rolę rozumowi pozwalającemu poznać w obiektywny istniejący świat i jego otoczenie. Bazując na epistemologii, staramy się rozważać proces poznawania całościowo i ogólne, w przeciwieństwie do

nauk szczegółowych, które badają problemy zadane aspektowo i szczegółowo. Poznanie jest efektem wielu oddziaływań, dla ustalenia uwagi (wyobraźni) należy wyróżnić: percepcję, odmienne stany świadomościowe aby można było w sposób racjonalny dojść do prawdy lub udowodnić to co w procesie poznania może być przedmiotem uzyskanych dociekań na drodze empirycznej ale i ważnej jaką jest intuicja.

Aksjologia (gr. *aksis* – wartościowy, cenny, godny) jest nauką o wartościach, rozpatruje to co stanowi istotę wartości, sposoby ich istnienia i obowiązywania a także wyróżnia różne rodzaje wartości między innymi - moralne, poznawcze czy estetyczne. Zakres badań aksjologicznych, czyli nauki o wartościach (teorii wartościowania) pozwala zgłębić dotychczasową wiedzę na temat bezpieczeństwa jako wartości. Ustaliliśmy, że bezpieczeństwo jest wartością pozytywną. Należy dodać, że jest także wartością ostateczną – autoteliczną (Krzyżanowski, 1999, ss. 158 – 159).

Oznacza to, że bezpieczeństwo jest jedną z fundamentalnych potrzeb i wartości, do której asymptotycznie zdążamy, wykorzystując do jego osiągnięcia inne, pośrednie instrumentalne „narzędzia”.

Rys. 2. Piramida potrzeb wartości Maslowa

Źródło: Pozyskano [2001] z <http://www.google.pl/imgres?q=piramid-a+potrzeb+maslowa+bezpieczenstwo&um=1&hl=pl&sa=X&biw=1024&bih=624&tbs=isz:m&tbm=isch&tbnid=q0K>

Abraham Maslow twierdzi że potrzeby bezpieczeństwa to potrzeby środowiska psychicznego i emocjonalnego. Potrzeby te obejmują między bezpieczeństwa życia wolnego od trosk materialnych, stabilności, ochrony, porządku, sprawiedliwości, czy eliminacji zagrożeń (Krzyżanowski, 1999, ss. 158 -159), przez co mamy do czynienia z chęcią odnajdowania się ludzi w zmodyfikowanym otoczeniu pod kątem oczekiwanego zaspokojenia. Według L. J. Krzyżanowskiego każda wartość może mieć charakter odczuwalny emocjonalnie, uznawany racjonalnie, bądź realizowany operacyjnie, przy czym te trzy elementy mogą występować łącznie w dowolnej konfiguracji. Bezpieczeństwo, będąc wartością przejawia ten sam odczuwalny emocjonalnie, uznawany racjonalnie bądź realizowany operacyjnie charakter.

Bezpieczeństwo jako wartość niekiedy zbieżne jest z postrzeganiem go jako potrzeby. L.J. Krzyżanowski zalicza do „takich wartości autotelicznych jak: wolność, bezpieczeństwo, sukces, prestiż, autorytet, samorealizacja itp., które są jednocześnie rozpatrywane jako potrzeby (Krzyżanowski, 1999, s.158 – 159). Definityjne ujęcie wartości było już przytaczane i jak ustaliliśmy, ma ona po pierwsze charakter konceptualny i po drugie pozytywny, czego nie można powiedzieć o potrzebie. Potrzeba, zdefiniowana jako „poczucie braku czegoś co ze względów biologicznych, społecznych i kulturowych jest niezbędne do życia i rozwoju jednostki, społeczeństwa, może mieć charakter konceptualny (przy czym częściej te potrzeby są realne, rzeczywiste) oraz ma charakter negatywny, gdyż determinowana jest zawsze przez to, czegoś nam brakuje. Należy dodać, iż potrzeba, jest tak mocno osadzona w rzeczywistości, że zależy od niej życie i rozwój, wartość natomiast osadzona w sferze odczuć, przeświadczeń i przekonań jest jedynie godna dążeń. Do cech bezpieczeństwa, jako wartość należy zaliczyć także jego charakter życzeniowy, co znaczy tyle, że bezpieczeństwo często jest trudne do zdobycia, stanowi dla nas wyzwanie, a mimo wszystko pragniemy (życzymy sobie) je osiągnąć (Krzyżanowski, 1999, s. 216) Bezpieczeństwo jako wartość nie przybiera jednak jedynie formy konceptualnej, zrodzonej z odczuć, przeświadczeń i przekonań. w sferze realnej - rzeczywistej jest ono realizowane operacyjnie i przejawia się za pomocą konkretnych celów przy założeniu, że „wszelkie cele wywodzone są z wartości”.

Cele bezpieczeństwa są zatem determinowane przez wartości. Skoro

więc dostrzegamy, że bezpieczeństwo jest wartością i określamy te wartości jako pozytywne i pożądane, takie też będą wyznaczone cele. Na podstawie tak określonego założenia można sformułować następującą tezę iż bezpieczeństwo jest wartością w dwóch wymiarach: pierwszym- nabytym i osiągniętym, ponieważ osiągnęliśmy już stan odczucia, przeczucia i przeświadczenia o tym, co w bezpieczeństwie jest warte. Dostrzeżenie wartości jako części bezpieczeństwa, które determinują nakreślenie celów jest zabiegiem skutecznym. Człowiek jest w stanie zrozumieć odniesienie do bezpieczeństwa jako wartości w jego skutecznym i praktycznym dla osiągnięcia danego celu na przyszłość (Kotarbiński, 1982, s. 105).

Bezpieczeństwo poddane refleksji filozoficznej musi być traktowane przede wszystkim jako wartość, umiejscowiona ponadto wśród innych wartości. Czym jest sama wartość? Jak można ją określić?

Najogólniej mówiąc, wartość jest tym, co cenne i o co warto zabiegać, co określa ludzkie pragnienia i poczynania, co ma charakter dodatni, pozytywny. Wartość może odnosić się do przedmiotu lub osoby, do ich cech, do stanu rzeczy, do zjawiska czy nawet idei. Upraszczając nieco, można powiedzieć, że wartość to tyle, co dobro, gdy dobro rozumie się szeroko - jako coś, co godne jest zabiegów, co jest lub powinno być przedmiotem dążenia, pragnienia; jako coś, co jest właśnie wartościowe (Rechlewicz, 2012, ss. 30-31).

ASPEKTY FILOZOFICZNE BEZPIECZEŃSTWA

Antropologia filozoficzna (gr. *anthropos* – człowiek) można spotkać także określenie jej jako filozofię człowieka, która próbuje rozjaśnić jego istotę, sens istnienia i działania, rolę i miejsce w kulturze i przyrodzie a także warunków samorealizacji, sensu życia i śmierci, miłości i cierpienia, zajmuje się także o stosunkach społecznych, instytucjach ludzkich.

Doniosłą konkurencją dla nurtu antropologii filozoficznej w filozofii współczesnej stanowi kierunek egzystencjalistyczny, którego przedmiotem badań filozofii są indywidualne losy jednostki ludzkiej, wolnej, i odpowiedzialnej za swoje odniesienia do rzeczywistości.

Nazewnictwo wspomnianych działów filozofii pochodzi z języka greckiego nie mniej jednak ukształtowane zostało w czasach nowożytnych, chociaż zajmowano się nimi jak zaznaczono w starożytności. Poglądy na nie były i są analizowane, systematyzowane, interpretowane i wyjaśniane. Poglądy filozoficzne zwykle dowiązywano do danego filozofa, którego

uważano za przedstawiciela danego nurtu w dookreślonej epoce np. poglądy Platona i Arystotelesa obejmowały poglądy wszystkich głównych działów filozofii. Filozofia nowożytna kładła i kładzie nacisk na kierunek epistemologiczny – poznawczy jako podstawy dział filozofii, którego rozstrzygnięcia uważa się za rozstrzygające w pozostałych działach filozofii.

Przypomnieć należy iż filozofia starożytna obejmowała okres od momentu jej powstania do (IV – VI) w. nowej ery, filozofia średniowieczna kończąca się w XIV wieku, oraz filozofia nowożytna trwająca od XV wieku po dzień dzisiejszy, w filozofii nowożytnej wyróżnia się filozofię współczesną, której okres rozpoczyna się na początku XX stulecia trwająca do chwili obecnej.

FILOZOFIA WSPÓŁCZESNA

Filozofię współczesną wielu myślicieli uznaje iż proces jej istnienia rozpoczyna się po śmierci niemieckiego filozofa Wilhelma Friedrich Hegela tj. rok 1831. W. F. Hegel żył w latach 1770 – 1831 (Rechlewicz, 2012, ss. 13 -15).

Bezpieczeństwo we współczesnej rzeczywistości należy do głównej wartości jednostki i społeczeństw. Poglądy filozoficzne dzisiaj głoszone są z różnych ideologii, ale większość z nich sprowadzają się do utrzymania pokoju, budowania cywilizacji i zapewnienia warunków do godnego bytu jednostki i społeczeństwa oraz ich rozwoju. Żyjemy w wieku XXI, w którym poziom zagrożenia bezpieczeństwa nie maleje, rośnie z każdym dniem, a w niektórych obszarach przekracza wyobraźnię przeciętnego człowieka. Poczucie bezpieczeństwa występuje zawsze wtedy, kiedy poczucie zagrożenia jest niskie lub minimalne.

Przyczyną poczucia zagrożenia są dwa wyraźne źródła, tj. natura i człowiek (Pokruszyński, 2011, s. 53).

Thomas Hobbes(1588-1689) socjolog i filozof uznawał permanentny strach i możliwość gwałtownej śmierci za naturalny stan społeczeństwa. Jego zdaniem ludzie pozostawieni sami sobie ubiegają się o władzę i korzyści, kierują się własnymi interesami można iż niebezpieczeństwo rodzi się głównie z dwóch powodów, tj. z nienawiści do drugiego człowieka i chęci zysku.

Zarówno pierwsze jak i drugie powstaje na różnym tle, w konkretnej sytuacji, ale w istocie sprowadza się do tego samego – zagrożenia życia, zdrowia ludzi i ich mienia.

Bezpieczeństwo dowolnego podmiotu, obiektu, stanu rzeczy występuje wtedy, gdy obiekt, czy stan rzeczy może trwać bez większego ryzyka jego zniszczenia. Niektórzy uważają że bezpieczeństwo jest taką formą istnienia, która zapewnia jego przetrwanie ale i jego rozwijanie a także doskonalenie (Rosa, 2008, s. 13).

Według tego stanowiska żaden podmiot, żaden obiekt czy system nie może rozwijać się w stanie zagrożenia, w sytuacji możliwości zniszczenia czy naruszenia jego struktury. w szczególności odnosi się o do człowieka jako jednostki - niezagrożone trwanie jest zwykle niezbędnym warunkiem samorealizacji, twórczego rozwoju człowieka. Niebezpieczeństwo natomiast zwykle hamuje człowieka, powoduje jego koncentrację na przetrwaniu, na zachowaniu samego siebie, usuwając z pola widzenia pozostałe cele i wartości.

ISTOTA BEZPIECZEŃSTWA STRUKTURALNEGO

Istotnym rozróżnieniem w pojmowaniu bezpieczeństwa jest wyodrębnienie bezpieczeństwa personalnego i strukturalnego. Bezpieczeństwo personalne dotyczy poszczególnych jednostek ludzkich, konkretnych osób (łac. *persona* - osoba).

W tym przypadku chodzi przede wszystkim o brak zagrożenia życia i zdrowia, ale i także o brak zagrożenia innych istotnych dla jednostki wartości, na przykład pracy, posiadanych dóbr materialnych, wolności. Znaczenie zwrotu „bezpieczeństwo personalne” jest więc szersze niż znaczenie słowa „bezpieczeństwo” użytego bez żadnych dodatkowych określeń. Bezpieczeństwo strukturalne z kolei odnosi się do pewnych całości, struktur, które nie są osobami, ale z którymi poszczególni ludzie są związani. Do takich struktur należą między innymi państwo, naród, społeczność lokalna, kultura, środowisko naturalne itd. Sposób funkcjonowania tych struktur czy systemów w oczywisty sposób wpływa na życie ludzi, w tym również na ich bezpieczeństwo personalne.

Jak mają się do siebie te dwie odmiany bezpieczeństwa?, która z nich jest ważniejsza, nadrzędna? Na tak postawione pytanie nie można udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Odpowiedź taka zależy bowiem od zajmowanego stanowiska filozoficznego, światopoglądowego.

Problem ten związany jest ze swojego rodzaju dwoistością człowieka. Z jednej strony człowiek jest jednostką, indywiduum, sobą, a z drugiej - także częścią rozmaitych większych całości, struktur, takich jak: społe-

czeństwo, naród, państwo, przyroda itd. Człowiek w zasadzie nie jest zdolny do funkcjonowania poza tymi całościami, a zatem ich bezpieczeństwo jest dla poszczególnych ludzi ważne, a czasem niezbędne. Uznanie jednego lub drugiego z wymienionych aspektów istnienia człowieka za ważniejszy będzie skutkowało odmiennymi konsekwencjami w poglądzie na bezpieczeństwo personalne i strukturalne. Humanistyczny indywidualizm (łac. *humanus* – ludzki), odnoszący się do człowieka, indiwiduum - jednostka) uznaje, że najwyższą wartością jest człowiek jako jednostka, osoba. Z punktu widzenia takiego indywidualizmu, który zresztą jest stosunkowo naturalną postawą poznawczą, nadrzędną postacią bezpieczeństwa jest bezpieczeństwo personalne, a nie strukturalne. Bezpieczeństwo strukturalne ma sens jedynie o tyle, o ile służy bezpieczeństwu personalnemu, przyczynia się do jego zachowania, umocnienia, rozwoju. Całości, do których należy człowiek, mają - według tego stanowiska - odgrywać wobec niego służebną rolę.

Poglądem przeciwnym w stosunku do indywidualizmu jest uniwersalizm (łac. *universalis* - powszechny, ogólny). Pogląd ten głosi, że struktury, całości, takie jak państwo, społeczeństwo, naród, są ważniejsze od poszczególnych ludzi, którzy je współtworzą i którzy są ich częściami. Z tego punktu widzenia bezpieczeństwo personalne jest podległe bezpieczeństwu strukturalnemu, bo ważniejsze jest trwanie poszczególnych nadrzędnych całości niż zachowanie poszczególnych części tych całości - czyli poszczególnych jednostek ludzkich. Te dwa przeciwstawne stanowiska - indywidualizm i uniwersalizm - ścierały się ze sobą i nadal ścierają w filozoficznej i naukowej refleksji nad społeczeństwem i państwem, w myśli i praktyce politycznej.

Postawy indywidualistyczna i uniwersalistyczna ścierają się ze sobą także w wymiarze indywidualnym, zwłaszcza wtedy, gdy konkretny człowiek musi wybierać między własnym fizycznym, jednostkowym przetrwaniem a narażeniem swojego

życia na zagrożenie w imię innych wartości: narodu, państwa czy religii. Przykład ten, kto jest gotowy umrzeć za sprawę wyzwolenia państwa spod obcego panowania, uznaje, że jego własne bezpieczeństwo (a więc jego bezpieczeństwo personalne) jest mniej istotne niż integralność całości, do której należy; uznaje, że ważniejsze jest przetrwanie tej całości. Odmiennego wyboru dokonuje ten, kto w takiej sytuacji unika walki i zabiega przede wszystkim o własne przetrwanie. Osoba taka zakłada wtedy - świadomie lub nie - że ona sama jest ważniejsza od całości, do której należy;

że przynależność ta nie zobowiązuje do położenia na szalę własnego życia (Rechlewicz, 20120, ss. 28-31).

Żyjemy w wieku XXI, w którym poziom zagrożenia bezpieczeństwa nie maleje, rośnie z każdym dniem, a w niektórych obszarach przekracza wyobraźnię przeciętnego człowieka. Tu rodzi się pytanie: gdzie i kiedy człowiek pragnie być bezpieczny? Okazuje się, że na podstawie badań i danych statystycznych, bez większego błędu można wysunąć twierdzenie „każdy człowiek, bez względu na wiek i pozycję społeczną chce być bezpieczny w domu i na ulicy, w szkole, pracy i miejscach użyteczności publicznej, chce być bezpiecznym w każdym miejscu i czasie na terytorium swego państwa i poza jego granicami”. Aby spełnić wyżej wymienione pragnienia człowieka w zakresie jego bezpieczeństwa (z pominięciem bezpieczeństwa militarnego) wymaga to zaangażowania wielkich sił i środków.

Ponadto, niemalą rolę mają zagrożenia powodowane zjawiskami naturalnymi przyrody, wywołane awariami (katastrofami) technicznymi lub komunikacyjnymi, nie bez znaczenia dla bezpieczeństwa człowieka pozostają choroby zakaźne i epidemie te wykryte i te nie ujawnione.

Oprócz wymienionych zagrożeń, wiek XXI uwypukla nowe zagrożenia człowieka, do których zaliczamy: terroryzm światowy, przestępczość zorganizowaną o zasięgu narodowym i międzynarodowym, proliferację broni masowego rażenia, cyberterroryzm, masowe migracje, masowe bezrobocie, kryzysy ekonomiczne i nie radzenie sobie elit władzy z powstającymi zagrożeniami. Już te kategorie i rodzaje zagrożeń oraz ich źródła pokazują, że ich charakter jest bardzo złożony i trudno jednoznacznie odpowiedzieć, które z nich stanowią jednorodną całość. Przeciwnie, zagrożenie to suma zagrożeń cząstkowych, wynikających z różnych otaczających nas zjawisk. Można wysunąć twierdzenie, że nie ma obiektywnej możliwości sporządzenia listy zamkniętej występujących zagrożeń; będzie ona otwarta, ponieważ podstawowym źródłem zagrożeń jest człowiek, a stąd nieprzewidywalność co do jego zamiaru.

Okazuje się, że ten problem, jest problem bezpieczeństwa jeszcze bardziej złożony, długoletnie obserwacje wskazują dobitnie, że poszczególne rodzaje zagrożeń odznaczają się zmiennością, tj. w miarę upływu czasu zagrożenie nasila się, by po osiągnięciu stanu krytycznego następował odwrót; przykładem takiego zjawiska może być forma narastania zagrożenia w funkcji czasu, jak też różna może być forma narastania zagrożenia i jego rozładowania, na przykład napięcie między różnymi państwami może narastać, po czym następuje jego rozładowanie w drodze negocjacji pokojo-

wych dyplomatycznych lub wojny.

Te proste zestawienia wskazują z kolei na skomplikowany charakter pojawiających się zagrożeń z uwagi na fakt zmiennej struktury poszczególnych elementów zagrożeń i skali ich występowania. Rozważania prowadzone w tym przedmiocie prowadzą do wniosku, że poczucie bezpieczeństwa jest przeciwne do poczucia zagrożenia, a to z kolei oznacza, że poczucie bezpieczeństwa występuje zawsze wtedy, kiedy poczucie zagrożenia jest niskie lub minimalne, mogłoby się wydawać że stanem optymalnym byłoby przyjęcie ustalenia, w którym subiektywna ocena poczucia bezpieczeństwa pokrywałyby się z poczuciem całkowitego bezpieczeństwa. To byłoby zbyt uproszczeniem pojmowania zjawiska tak istotnego dla osoby ludzkiej. Na przestrzeni

doświadczeń dostrzega się, że poczucie absolutnego bezpieczeństwa jednego podmiotu może pokrywać się z całkowitym zagrożeniem dla innego. w takiej złożonej sytuacji można dojść do takiej oto interpretacji: w każdym zagrożeniu osiągnięcie absolutnego poczucia bezpieczeństwa jest czymś pozytywnym, lecz wątpliwym; niezbędnym staje się dokonywanie oceny rzeczywistości w przestrzeni pomiędzy poczuciem bezpieczeństwa, a poczuciem zagrożenia.

To oznacza, że subiektywne poczucie zagrożenia w rzeczywistości składa się z określonej sumy specyficznych zagrożeń, czyli każda kategoria zagrożeń jest inna w swojej istocie i wymaga profesjonalnego podejścia do jej oceny. Inaczej ocenia się bezpieczeństwo personalne, a jeszcze inaczej bezpieczeństwo strukturalne (Pokruszyński, 2011, ss. 53 – 55)

PROBLEMY BEZPIECZEŃSTWA STRUKTURALNEGO

Bezpieczeństwo strukturalne odnosi się do strony organizacyjnej i instytucjonalnej życia społecznego w kontekście lokalnym, państwowym, regionalnym, subregionalnym i międzynarodowym (globalnym). w procesie rozważań zasadnym jest pytanie: czy możliwe jest rozpatrywanie bezpieczeństwa strukturalnego bez uwzględnienia bezpieczeństwa personalnego? Oddzielenie w sposób zdecydowany tych dwóch przejawów bezpieczeństwa byłoby naruszeniem procedur metodologicznych. Bezpieczeństwo strukturalne ma sens tylko wtedy, kiedy służy człowiekowi obojętnie czy to w skali lokalnej, regionalnej, czy globalnej, a zatem musi zawsze być rozpatrywane i realizowane w aspekcie bezpieczeństwa personalnego, jako nieodłącznej kategorii bezpieczeństwa strukturalnego. w procesie rozważań zasadnym

jest pytanie: czy możliwe jest rozpatrywanie bezpieczeństwa strukturalnego bez uwzględnienia bezpieczeństwa personalnego? Oddzielenie w sposób zdecydowany tych dwóch przejawów bezpieczeństwa byłoby naruszeniem procedur metodologicznych. Bezpieczeństwo strukturalne ma sens tylko wtedy, kiedy służy człowiekowi obojętnie czy to w skali lokalnej, regionalnej, czy globalnej, a zatem musi zawsze być rozpatrywane i realizowane w aspekcie bezpieczeństwa personalnego, co było już przedmiotem rozważań. Aby przejść do dalszych rozważań filozofii bezpieczeństwa strukturalnego pod względem aksjologicznym, należy wyjaśnić co oznacza termin „strukturalizm”, (ang. *strkturalsm*) współcześnie zajmuje się analiza struktury badanych zjawisk i jako kierunek występuje w językoznawstwie, stąd, bezpieczeństwo strukturalne należy analizować w aspekcie jego struktury na różnych poziomach, tj. narodowym (państwowym) i międzynarodowym.

OBSZARY BEZPIECZEŃSTWA STRUKTURALNEGO W UJĘCIU AKSJOLOGICZNYM

Twórcza analiza bezpieczeństwa i jego struktury w aspekcie aksjologicznym prowadzi do wniosku, że powinna ona obejmować trzy podstawowe obszary zagadnień, a mianowicie:

- wyzwania i zagrożenia,
- podmiotową strukturę bezpieczeństwa,
- przedmiotową strukturę bezpieczeństwa.

1. Wyzwania oznaczają trwałe tendencje w obszarze bezpieczeństwa, wymagające identyfikacji i podjęcia ściśle określonych, adekwatnych działań niemilitarnych i w niektórych przypadkach także militarnych. Wyzwania te dotyczą przede wszystkim zachodzących zjawisk w danym, konkretnym obszarze takich jak: masowa migracja, terroryzm, przestępczość zorganizowana, ruchy antyglobalistyczne, rosnąca dysproporcja pomiędzy poziomem cywilizacyjnym państw Północy a Południa, zmiany klimatyczne i ich następstwa, choroby cywilizacyjne oraz konflikty na różnym tle.

Zagrożenia natomiast są wypadkową takich czynników jak: wyścig zbrojeń, wzrost potęgi innych państw - nie koniecznie sąsiednich (np. Chiny i Indie, postrzeganie ich jako potencjalnie agresywne).

2. Według D. Bobrowa, zagrożenia mogą występować w postaci zagrożenia fizycznego lub psychologicznego. Pierwsze są wywoływane przez naturę, drugie zaś są rezultatem działań człowieka. Groźniejsze z pewnością są te drugie, tj. wywoływane przez człowieka, gdyż często bywają nieprzewidywalne

i bardzo tragiczne w skutkach, czego ludzkość już doświadczyła.

Zagrożenia te stanowią również o podmiotowym charakterze bezpieczeństwa, ponieważ niemal zawsze mają określoną, właściwą, specyficzną treść, zwykle one podpowiadają jakimi metodami lub sposobami można przeciwdziałać zagrożeniom w konkretnych sytuacjach. w tym przypadku musi być wszechstronna, profesjonalna, obiektywna ocena sytuacji i powzięte racjonalne decyzje, przy czym koncepcje są określane przez politykę bezpieczeństwa narodowego, regionalnego lub międzynarodowego.

3. Trzecim, nie mniej ważnym spektrum bezpieczeństwa jest przedmiotowe, pozwala ono, na podstawie prawdopodobnego zagrożenia, wywołanego przez naturę lub człowieka, konstruować katalog rodzajów bezpieczeństwa narodowego, regionalnego i międzynarodowego.

Badając zjawisko bezpieczeństwa i pokoju należy liczyć się ze zmianami, jakie zachodzą we współczesnym świecie, m.in. gwałtowny rozwój społeczeństwa obywatelskiego i informacyjnego, integracja i globalizacja, gwałtowny wzrost konkurencji pomiędzy narodami i państwami w skali dotychczas nie znany, umacnianie się sojuszy i ich poszerzanie, proces rozwoju demokracji i praw człowieka, wzajemne przenikanie się kultur, przestrzeganie wolności wyznań religijnych. Zatem bezpieczeństwo staje się nie tylko zjawiskiem współczesnego świata, ale też dziedziną, która wymaga zaangażowania specjalistów różnych obszarów wiedzy, aby dokonywać profesjonalnej analizy i formułować koncepcje przyszłości.

Współczesne rozumienie bezpieczeństwa zakłada jego szerokie traktowanie, daleko wykraczające poza kwestie militarne. Zakres bezpieczeństwa, podmiotowy i przestrzenny, wykazują tendencje wzrostowe. Bezpieczeństwo pod względem etymologicznym jak wcześniej wspomniano jest zarazem stanem i procesem, poczucie bezpieczeństwa jest wprost proporcjonalne do poczucia zagrożenia, a z kolei zagrożenie nie jest czymś stałym i nawet nieprzewidywalnym. Szerokie zakreślenie bezpieczeństwa wynika z szerokiego pojmowania zagrożeń.

W tym miejscu należy wyjaśnić niektóre terminy i definicje gdyż bezpieczeństwo jest pojęciem wieloznacznym. Pierwszym pojęciem etymologicznym jest zdefiniowanie go jako stanu, tj. spokoju, pewności lub poczucia pewności, wolności od zagrożeń, strachu lub ataku. Stan bezpieczeństwa może w wyniku analiz obiektywnych i subiektywnych aspektów zagrożenia, przybrać - według szwajcarskiego politologa D. Freia - następujące postacie:

- stan braku bezpieczeństwa wówczas gdy występuje rzeczywiście duże zagrożenie;
- stan obsesji występuje wtedy, kiedy nieznaczne zagrożenie jest postrzegane jako duże;
- stan fałszywego bezpieczeństwa występuje wówczas, gdy zagrożenie jest poważne, a postrzegane;
- stan bezpieczeństwa występuje wtedy, kiedy zagrożenie zewnętrzne jest minimalne.

Przez bezpieczeństwo należy rozumieć także proces, w którym stan bezpieczeństwa i jego struktura podlegają dynamicznym zmianom stosownie do naturalnych oddziaływań warunków bezpieczeństwa. Nie ma czegoś takiego, jak trwałe, czy też raz ustanowione lub zorganizowane bezpieczeństwo nie wymagające zmian. Innymi słowy, bezpieczeństwo oznacza ciągłą działalność człowieka jako jednostki, społeczności lokalnej, państw i organizacji międzynarodowych (sojuszy) w tworzeniu pożądanego stanu bezpieczeństwa.

Kolejne znaczenie, to rozumienie bezpieczeństwa strukturalnego jako naczelnej potrzeby i wartości człowieka oraz grup społecznych, a także najważniejszego, długoterminowego celu. O tym świadczą niektóre wypowiedzi współczesnych myślicieli. Roman Kuźniar twierdzi, że bezpieczeństwo jest pierwotną egzystencjalną potrzebą jednostek, grup społecznych, wreszcie państw. Jeden z najwybitniejszych polityków XX wieku Henry Kissinger twierdził, że bezpieczeństwo jest mniejsze, ale niepewność o wiele większa, bo istota współczesnego zagrożenia polega na tym, że jest ono niespodziewane, że uderza w ludność cywilną, że nie wiadomo jak nad nią zapanować. w innym miejscu ten sam H. Kissinger wypowiada te oto słowa: bezpieczeństwo jest fundamentem wszystkiego co czynimy.

Najwyższą wartością ludzkości na kuli ziemskiej w XXI wieku jest bezpieczeństwo, które w swojej istocie daje stabilizację, rozwój, pewność i szczęście. Bez gwarancji tych bardzo ważnych dla współczesnego człowieka czynników, wszystko inne nie mają znaczenia. w wielu publikacjach na temat bezpieczeństwa można m.in. spotkać stwierdzenie, że od ataku terrorystycznego na World Trade Center (USA) w dniu 11 września 2001 r. zmienił się świat. Czy rzeczywiście zmienił się świat, a może zmieniła się tylko percepcja świata. Problemy świata pozostały te same, tylko jest inne ich postrzeganie i rozumienie, na pewno zmieniły się priorytety, czyli hierarchia ważności spraw, które muszą być rozwiązane przez obecną

cywilizację. Rodzi się więc kolejne filozoficzne pytanie: czy zagrożenie bezpieczeństwa rośnie czy maleje? (Pokruszynski, 2011, s. 61).

Analizując filozofię bezpieczeństwa personalnego i strukturalnego że bezpieczeństwo zależy od tego, co dzieje się wokół nas, tj. od środowiska zewnętrznego i wewnętrznego, z których mogą „wypływać” ewentualne zagrożenia różnego rodzaju i w różnej skali. Zależy także od nas samych, naszej czujności i naszego przygotowania zarówno teoretycznego, jak i praktycznego. Można w wielkim skrócie powiedzieć, że bezpieczeństwo obejmuje zespolenie dwóch podstawowych składników, tj. zapewnienie przetrwania i swobody rozwoju podmiotu we wszystkich obszarach.

Tak należałoby poprawnie rozumieć bezpieczeństwo i jego interpretację w aspekcie aksjologicznym. Zapewnienie bezpieczeństwa, to zapewnienie trwania i przetrwania podmiotu, stanowiące warunek ciągłości rozwoju. w zakres pojęcia swobody rozwoju, w kontekście bezpieczeństwa, można włączyć także warunki ochrony i obrony wartości interesów-danego podmiotu, które umożliwiają co najmniej dorównywanie danego podmiotu innym w szeroko rozumianym postępie cywilizacyjnym. Tego wymagają od nas wyzwania XXI wieku i nowe pokolenia.

Pod względem strukturalnym bezpieczeństwo dzieli się na bezpieczeństwo narodowe (BN) i międzynarodowe (BM). Bezpieczeństwo narodowe z kolei dzieli się na bezpieczeństwo wewnętrzne (BW) i bezpieczeństwo zewnętrzne (BZ).

W strukturze bezpieczeństwa narodowego każdego współczesnego państwa pierwszorzędne znaczenie ma bezpieczeństwo wewnętrzne, gdyż zawierano takie kategorie bezpieczeństwa jak: bezpieczeństwo polityczne, ekonomiczne, militarne, publiczne, ekologiczne, informacyjne, społeczne, kulturowe i religijne. Są to podstawowe elementy struktury bezpieczeństwa narodowego, stanowiące podstawę racjonalnego funkcjonowania państwa w dzisiejszym mało stabilnym świecie.

Niemają wpływ na bezpieczeństwo narodowe ma bezpieczeństwo zewnętrzne, które w strukturze zawiera takie elementy jak: bezpieczeństwo-polityczne, ekonomiczne, militarne, informacyjne, ekologiczne, kulturowe.

Bezpieczeństwo międzynarodowe (BMN) natomiast, mające nadrzędną rolę wobec bezpieczeństwa narodowego, zawiera takie elementy jak: systemy polityczne państw, regionalizację i globalizację, system bezpieczeństwa globalnego, instytucjonalizację, politykę zagraniczną państw. Nie trudno zauważyć, że bezpieczeństwo międzynarodowe ma o wiele szerszy

zakres znaczeniowy niż bezpieczeństwo narodowe. Bezpieczeństwo międzynarodowe nie jest tylko sumą bezpieczeństwa poszczególnych państw lub sojuszy, lecz czymś więcej. O jego istocie stanowi zespół czynników, norm i mechanizmów międzynarodowych oraz oddziaływań, które zapewniają każdemu państwu danego systemu międzynarodowego lub regionu, mniejsze lub większe poczucie pewności niezagrażonego istnienia, przetrwania i swobód rozwojowych.³¹

To oznacza, że bezpieczeństwo międzynarodowe obejmuje swoim zasięgiem nie tylko wartość egzystencjalną pojedynczych państw, lecz także wartości wspólne, takie jak: stabilność, pokój, równowaga, współpraca w różnych dziedzinach. O ich ochronie decyduje prowadzona przez państwa polityka i strategia bezpieczeństwa oraz całość kształtu więzi i instytucji międzynarodowych. Zasadniczą treścią BMN jest eliminowanie wszelkich zagrożeń.

Bezpieczeństwo międzynarodowe można i należy traktować jako określoną sekwencję stanów, które składają się na proces społeczny w skali międzynarodowej. Mimo względnej trwałości aspiracji, potrzeb i interesów państw, ich bezpieczeństwo zewnętrzne podlega prawom ruchu systemów międzynarodowych, jako że impulsy do jego ewolucji wychodzą zarówno ze środowiska wewnętrznego, jak i międzynarodowego. Jak się okazuje system bezpieczeństwa, w obecnych warunkach musi być kompatybilny i jednolity, oparty na umowie pomiędzy suwerennymi państwami, zapewniający im bezpieczeństwo.

Po dokonaniu w miarę dostatecznego opisu bezpieczeństwa międzynarodowego, jego istoty i roli jaką spełnia we współczesnym świecie, przejdźmy do kwestii bezpieczeństwa narodowego, do charakterystyki jego podstawowych elementów, zwłaszcza bezpieczeństwa wewnętrznego.

W strukturze bezpieczeństwa narodowego, świadomie zostało wydzielone bezpieczeństwo wewnętrzne, to bezpieczeństwo wewnętrzne, w swojej istocie, stoi na straży konstytucji, suwerenności, spokoju społecznego, bytu narodowego, wolności i niepodległości oraz praw człowieka. Czyli bezpieczeństwo wewnętrzne zapewnia trwanie, przetrwanie i rozwój jednostki, grup społecznych i państwa w jego granicach. Człowiek nie może być ofiarą złego pojmowania filozofii bytu, gdzie dochodzi do przewartościowania odczuwania uznania, akceptacji i życzliwości ze strony określonych grup społecznych czy bliżej nie zidentyfikowanego otoczenia (Dziurzyński, Sawicki, 2009, W: Fehler, 2009, ss. 7 – 9).

Podczas rozpatrywania bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i wy-

łaniania podstawowych elementów (kategorii) należy zawsze brać pod uwagę wyzwania i zagrożenia na danym etapie rozwoju oraz kryteria wartościowania. Ponadto, należy uwzględnić fakt, że podmiotem bezpieczeństwa jest człowiek wraz z jego wartościami, traktowany jako jednostka społeczna, a także określona zbiorowość społeczna o różnym charakterze więzi i uwarunkowaniach organizacyjnych (Pokruszyński, 2011, ss. 62 – 63).

Te więzi dotyczą przede wszystkim człowieka, jako jednostki ludzkiej, mającej właściwych sobie wartości i wymagającej stosownej obrony i ochrony, jako grupy ludzi o różnej skali wielkości, począwszy od rodziny, a kończąc na społeczności międzynarodowej (gmina, powiat, województwo, państwo, grupa państw lub sojusz).

Procesy rozwoju wskazują, że najdoskonalszą instytucją zapewniającą potrzeby jednostki w zakresie bezpieczeństwa jest państwo ze wszystkimi jego atrybutami w układzie międzynarodowym (Pokruszyński, 2011, s. 64).

NIKTÓRE IDEE WSPÓŁCZESNEGO BEZPIECZEŃSTWA

1) Walka o trwały pokój; Jan Paweł II prosząc o pokój na świecie w swoim orędziu podczas spotkania na Górze Hira w Japonii w sierpniu 1987 roku w taki sposób zwrócił się do Narodu Japońskiego „ zwracam się do ludzi wszystkich nacji i wyznań (...). Wojny mogą zostać wszczęte przez nielicznych, by zaś osiągnąć pokój, potrzebna jest solidarność i współdziałanie wszystkich – pokój wymaga wysiłku wszystkich, by budować takie ludzkie warunki życia, które uczyniłyby możliwą prawdziwą harmonię”.

2) Ład społeczny i międzynarodowy zbudowany w oparciu o fundamentalne zasady:

- państwa i narody powinny zawrócić z drogi zbrojeń, gdyż prowadzą do unicestwienia świata,
- zakaz użycia broni jądrowej i równoczesne oraz równomierne rozbrownienie,
- konflikty rozwiązywać na drodze układów i porozumień,
- pokój jest dobrem wspólnym społeczności międzynarodowej,
- powołanie władz międzynarodowych, demokratycznie wybranych przez wszystkie państwa,
- likwidacja dysproporcji w rozwoju gospodarczym współczesnego świata,
- konieczność poszanowania godności każdego człowieka oraz jego

- praw, głównie prawa do życia i rozwoju;
- porządek społeczny winien być oparty na prawdzie, sprawiedliwości, miłości i wolności jako warunek zachowania pokoju.

3) Rozbrojenie orężem w walce o pokój i bezpieczeństwo świata i narodów.

Środki przeznaczane na zbrojenia winny być ograniczane aby mogły się rozwijać wszystkie kraje w tym najbiedniejsze.

4) Świat orędownikiem tolerancji wielokulturowej.

Umiejętność współżycia z odmiennymi kulturowo narodami.

5) Poszanowanie praw człowieka.

Dobro, do którego dążymy jest osiągalne tylko pod warunkiem zaangażowania wszystkich w myśl zasady iż pokój jest niepodzielny.

6) Życie narodów w świecie globalnym (Pokruszyński. 2011, s.65), zapewniają wspólne sojusze, wzajemna współpraca międzynarodowa a nade wszystko wzajemny szacunek wobec swojego narodu jak i innych państw z ich racją stanu.

Współcześni myśliciele wskazują na coraz większe możliwości umysłu ludzkiego w zakresie poznawania i wprowadzania w Życie doskonalszych projektów i rozwiązań w różnych obszarach. Zwolennicy globalizacji kreślą jasną i przejrzystą na wskroś wizję społeczeństwa i świata obfitującego w coraz doskonalsze formy organizacji społecznych i innowacji technologicznych, co skutecznie eliminuje dotychczasowe zacofanie, ignorancję, niewiedzę, stereotypy, i wzajemne uprzedzenia. Oni także akcentują pozytywny wpływ na człowieka i społeczeństwa atrybutów globalizacji - wolności i mobilności, a także swobody i nieskrępowanych wzajemnych kontaktów w różnych relacjach i odniesieniach. Pośród wielu zagrożeń jakie wiążą się z globalizacją, szczególnie mocno artykułuje się te, które negatywnie oddziałują na stan świadomości, poczucie bezpieczeństwa oraz jakość życia jednostki i społecznego. Mówi się także, że konsekwencje społeczne procesów globalizacyjnych nie są jednakowe dla wszystkich. Świat już obecnie dzieli się na bogatych i biednych. To znaczy na tych, dla których świat się skurczył w czasie i przestrzeni i na tych, którzy nie mają nic do stracenia z wyjątkiem swych złudzeń, istnienia. (Rechlewicz, 2012, ss. 33 – 36)

ZAKOŃCZENIE

Filozofia bezpieczeństwa ma odnosić się i odpowiadać na wyzwania współczesności, musi uwzględniać istniejący już dotychczasowy dorobek dotychczasowych dziejów filozofii. Niezbędnym dla dzisiejszej refleksji filozoficznej nad bezpieczeństwem personalnym i strukturalnym jest uwzględnienie sposobów w jakich filozofowie ujmowali bezpieczeństwo w swoich rozważaniach ontologicznych, aksjologicznych, społecznych i politycznych jakie jest miejsce bezpieczeństwa w hierarchii wartości jakie ma obowiązki obywatel wobec państwa i jakie państwo ma obowiązki wobec obywatela. Rozważania wybitnych filozofów przeszłości na temat polityki państwa, bezpieczeństwa, wojny i pokoju można potraktować jako swoistą propedeutykę filozofii bezpieczeństwa. Poglądy Sokratesa, Arystotelesa, Platona i wielu innych stanowią trwały dorobek kultury, z którego można czerpać, i który zadziwia swoją ponadczasowością i aktualnością, gdyż zadają Oni fundamentalne pytania, na które nie da się jednocześnie odpowiedzieć wyłącznie w oparciu o metody naukowe. Filozofia bezpieczeństwa nie jest dziedziną do końca uformowaną, ciągle znajduje się w stadium powstawania co dobrze wróży, tym którzy zajmują się filozofią bezpieczeństwa i będą się nią zajmować Rechlewicz, 2012, ss. 30 – 36)

REFERENCES

- Amstrong, M. (2011). *Zarządzanie Zasobami Ludzkimi*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
- Arystoteles. (2006). *Polityka*. Warszawa: PWN
- Antczak, A. (2010). *Projektowanie strategii bezpieczeństwa Unii Europejskiej*. Józefów: Wydawnictwo WSGE
- Antczak, A. (2010). *Unia Europejska, Bezpieczeństwo, Strategia, Interesy*. Józefów: Wydawnictwo WSGE w Józefowie
- Dziurzyński, K., Szandeccki, K (2012). *Jan Amos Komensky jako prekursor kształcenia przez całe życie, mps na prawach rękopisu*. Józefów: Wydawnictwo WSGE w Józefowie.
- Galarowicz, J. (1992). *Na ścieżkach prawdy, wprowadzenie do filozofii*, Kraków 1992
- Łażewska, D. (2008). *Historia filozofii w zarysie*. Józefów: Wydawnictwo WSGE w Józefowie
- Łażewska, D. (2009). *Współczesne koncepcje filozofii i etyki*. Józefów: Wy-

dawnictwo WSGE w Józefowie

- Łażewska, D. (2011). *Filozofia dla pracujących*. Józefów: Wydawnictwo WSGE w Józefowie
- Fehler, W. (2009). (red.), *Bezpieczeństwo w środowisku lokalnym*. Biała Podlaska: Wydawnictwo „Arte” w Białej Podlasce
- Hartman, J. (2006). (red.), *Słownik filozofii*. Kraków: Wydawnictwo Zielona Sowa
- Majer, M. Sitek, M. (2011). (red.), *Jakość w działaniach na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego państw Grupy Wyszehradzkiej z perspektywy Europejskiej*. Józefów: Wydawnictwo WSGE w Józefowie
- Migasiński J. (2011). *Filozofia Nowożytna, postacie, idee, problemy*. Warszawa: Stentor
- Pokruszyński, W. (2008). *Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego*. Józefów: Wydawnictwo WSGE w Józefowie
- Pokruszyński, W. (2010). *Teoretyczne aspekty bezpieczeństwa*. Józefów: Wydawnictwo WSGE w Józefowie
- Pokruszyński, W. (2011). *Filozoficzne aspekty bezpieczeństwa*. Józefów: Wydawnictwo WSGE w Józefowie
- Pokruszyński, W. (2011). *Polityka i strategia bezpieczeństwa*. Józefów. Wydawnictwo WSGE w Józefowie
- Rosa, R. (2008). *Zarys polskiej filozofii bezpieczeństwa*. Siedlce: Wydawnictwo Akademii Podlaskiej
- Sitek, M., Ćmiel, S. (2010). *Jaka Polska?, Węzłowe problemy społeczeństwa polskiego*. Mińsk Mazowiecki: Wydawnictwo WSNS im. Ks. J. Majki w Mińsku Mazowieckim